

CZU 821.135.1.09”18” Caragiale I.L.

ÎN LUMEA LUI CARAGIALE - 170 DE ANI DE LA NAȘTERE

IN CARAGIALE'S WORLD-170 YEARS SINCE HIS BIRTH

Veronica BARBAROȘ¹, Ala LÎȘÎ², Ludmila RĂILEANU³

Abstract: În comunicare sunt reflectate cele mai reprezentative momente din viața și opera dramaturgului și nuvelistului român Ion Luca Caragiale, sunt valorificate cele mai importante creații ale scriitorului regăsite în colecția Bibliotecii Științifice USARB.

Cuvinte cheie: Ion Luca Caragiale, scriitor român, promovarea colecției, literatura română, Biblioteca Științifică USARB

Abstract: The most representative moments from the life and work of the Romanian playwright and novelist Ion Luca Caragiale are reflected in the communication. Also, the most important works of the writer from the collection of the USARB Scientific Library are used.

Keywords: Ion Luca Caragiale, Romanian writer, promotion of the collection, Romanian literature, USARB Scientific Library

„Clasicul I. L. Caragiale este un scriitor mereu actual prin valoarea de excepție a operei sale. El este un fervent observator al spiritului uman și un neîntrecut creator de tipuri în literatura română, „un Moliere” al nostru, cum l-a caracterizat B. P. Hașdeu.” (Ion Nistru)

În anii următori revoluției burghezo-democratice de la 1848, înfrântă prin trădarea burgheziei și datorită intervenției asupritorilor turci, masele populare sunt supuse unei exploatare crâncene. Din ce în ce mai grea devine viața oamenilor simpli sub dominația burgheziei coalizate cu moșierimea.

În acești ani, avocatul Luca Caragiale, stabilit de curând la Ploiești cu soția sa Ecaterina Caraboa, se află în căutarea unei slujbe în stare să asigure existența familiei sale. E numit supleant de tribunal, apoi devine secretar al unor domenii mănăstirești în satul Haimanale de lângă Ploiești. În acest sat se naște la 30 ianuarie 1852, viitorul scriitor Ion Luca Caragiale.

Caragiale și-a petrecut anii de școală la Ploiești. În școala primară, institutorul Basile Drăgoșescu i-a insuflat dragostea de patrie și de limba poporului. Caragiale

¹ Bibliotecară, Biblioteca Științifică USARB, barbarosv807@gmail.com

² Bibliotecară, Biblioteca Științifică USARB, ala.lisii97biblioteca@gmail.com

³ Șefă serviciu, Biblioteca Științifică USARB, nycoli@mail.ru

își va aminti cu pietate de fostul său dascăl: „În trei ani m-a învățat cu litere străbune românească toată câtă o știu, până-n ziua de azi, că mai mult, după el, nici n-am avut unde-nvăța...” (I. L. Caragiale : Peste 50 de ani.)

După absolvirea gimnaziului, Caragiale nu și-a putut continua studiile, dar frecventează Conservatorul din București, clasa de „declamație și mimică” a unchiului său, Costache Caragiale. În 1870 devine copist la tribunalul Prahova și sufleur în trupa lui Gheorghe Caragiale, frate mai mic a lui Luca și Costache Caragiale. Cu un an mai târziu este al doilea sufleur și copist de roluri la Teatrul național din București.

Activitatea publicistică și-a început-o în 1873, la revista satirică *Ghimpele*, cu un șir de articole și cronici sub pseudonimele: *Car* și *Policar*. Semnează pentru prima dată cu numele întreg în *Revista contemporană* (poemul *Versuri*). În 1876 - 1877 intră în presă, fiind mai întâi corector la *Uniunea democratică*, apoi redactor la *Claponul* și *România liberă*. În această perioadă devine colaborator la ziarul *Timpul* (la conducerea lui se află Titu Maiorescu), în paginile cărui mai semnau M. Eminescu și Ioan Slavici.

Teatrul constituie partea cea mai de seamă a operei lui I. L. Caragiale și ocupă, cronologic, locul întâi al creației sale. Dezvoltând creator tradiția satirică a dramaturgiei românești, scriitorul a făcut din piesele sale ascuțite arme de luptă împotriva regimului burgheziei și moșierimii. Comediile lui, de la *O noapte furtunoasă* la *O scrisoare pierdută*, demască fără cruțare falsul democratism și progresism al burgheziei, scoțând la iveală, în tot ridicolul ei, contradicția adâncă dintre ceea ce voiau să pară clasele exploatoare și ceea ce erau în realitate. Desiur, clasele dominante ale vremii, recunoscându-se în tipurile lui Caragiale, nu i-au putut ierta desvăluirea adevărului. L-au urmărit de aceea cu înverșunare, supunându-i opera unei violente campanii de calomnii.

Creația dramatică a lui Caragiale se desfășoară între 1879 și 1890, răstimp în care dă marile sale piese: comediile *O noapte furtunoasă*, *Conu Leonida față cu reacțiunea*, *O scrisoare pierdută*, *D-ale carnavalului*, drama *Năpasta*. Premiera comediei *O noapte furtunoasă* a avut loc la Teatrul Național din București, în ianuarie 1879. Comedia - în care scriitorul satirizează pălăvrăgeala ridicolă a burgheziei despre libertate și democrație, ca și imoralitatea familiei burgheze - a fost întâmpinată cu dușmănie de oficialitatea culturală a vremii. În aceeași perioadă în casa lui Titu Maiorescu, Caragiale citește comedia *Conu Leonida față cu reacțiunea*.

La 13 noiembrie 1884 a fost prezentată pentru prima dată capodopera lui I. L. Caragiale *O scrisoare pierdută*. Comedia dezvăluie însăși esența politică a regimului burgheziei și moșierimii.

În 1885 se naște Mateiu I. Caragiale, fiul natural al Mariei Constantinescu și al lui I. L. Caragiale. Tot în acest an are loc premiera comediei *D-ale Carnavalului* (distinsă cu premiu de către un juriu alcătuit din V. Alecsandri, B. P. Hașdeu, Titu Maiorescu și alții).

În 1889 I. L. Caragiale se căsătorește cu Alexandrina Burrely. Caragiale și soția sa au avut împreună patru copii. Primul a fost o fată, Ioana, apoi a mai venit încă una, Aghata. Spre disperarea părinților, amândouă copilele au fost răpuse prea devreme, una după alta. Următorul lor copil, un băiat, Luca, viitorul scriitor, se naște în 1893, iar Ecaterina, un an mai târziu. Cu un an mai târziu are loc prima prezentare a dramei *Năpasta*. *Năpasta* înfățișează lumea satelor pe care Caragiale o privea cu dragoste.

La 24 februarie 1893 s-a înființat revista umoristică *Moftul Românesc*, condusă de I. L. Caragiale și Anton Bacalbașa, editată în două serii (1893 și 1901). În coloanele moftului, Caragiale a publicat o serie de articole și schițe, printre care portretele: *Moftangii*, *Românul*, *Românii verzi*, *Românca*, *Savantul*, *Diplomație*, *Lanțul slăbiciunilor* etc., precum și o serie de parodii ce combăteau poezia decadentă. Revista *Vatra*, apărută în anul 1894, a strâns în jurul ei pe marii scriitori realiști ai epocii: I. L. Caragiale, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Al. Vlăhuță.

În 1896 apare volumul *Schițe ușoare*. Caragiale conduce suplimentul literar al ziarului *Epoca*, iar în 1898 se editează *Calendarul Dacia* sub îngrijirea lui I. L. Caragiale.

În perioada anilor 1899-1900 I. L. Caragiale publică în ziarul *Universul* seria de *Notițe critice*, care conțin în embrion viitoarele *Momente*. La 23 februarie 1901 se publică a doua serie a revistei *Moftul român* și volumul *Momente*.

Dramaturgul I. L. Caragiale face o călătorie în Italia, Franța și Germania (1904). În urma primirii unei moșteniri norocoase, Caragiale se stabilește cu familia la Berlin.

În ziarul vienez *Die Ziet* în 1907 a fost publicată prima parte din scrierea politică *1907*, sub semnătura *Un patriot român*.

Revenind pentru scurt timp în țară, I. L. Caragiale la editura *Minerva Opere complete* în 3 volume (1908), iar ultimul volum intitulat *Schițe nouă* a fost publicat la editura *Adevărul*.

În 1912 Societatea Scriitorilor Români îl invită pe I. L. Caragiale prin președintele ei Emil Gârleanu, să vină în țară pentru a fi sărbătorit cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani. Caragiale refuză, pretextând că este bolnav. În zorii zilei de 9 iunie moare în urma unui atac de cord, în locuința lui din Berlin. Este îngropat provizoriu la cimitirul protestant din Berlin. După aproape 5 luni, cu sprijinul guvernului, la 18 noiembrie, rămășițele sale sunt aduse în țară și înmormântate la cimitirul Bellu.

Colecția BȘ USARB însumează un număr impunător de opere semnate de Ion Luca Caragiale, precum și lucrări de referință despre viața și activitatea marelui dramaturg român. Acestea fiind incluse în planurile de studiu pentru studenții USARB și elevii Liceului Teoretic Republican „Ion Creangă” și Colegiului Pedagogic „Ion Creangă” din cadrul USARB.

Cele mai valoroase lucrări ale dramaturgului regăsite în colecția Bibliotecii Științifice USARB sunt: volumul *Opere complete : Novele, povestiri*, Ed. a 3-a,

publicat la București : Inst. de Arte Grafice în 1919; cartea *Opere complete : Novele, povestiri*, Ed. a 4-a, publicată la București : Ed. Cartea românească, [192-??]; volumul *Opere complete : Vol. 10 : Momente, schițe, amintiri*, ediție îngrijită de Gh. Adamescu. [1934?].

O lucrare importantă este culegerea *Teatru* cu introducere și note de D. Murărașu, doctor în litere, publicată la Craiova, Editura Scrisul românesc în 1931. În volum sunt însumate piesele: *O noapte furtunoasă*, *O scrisoare pierdută*, *Năpasta* și *Conul Leonid în față cu reacțiunea*.

Volumul *Opere : Vol.4: Notițe critice, literatură și versuri* reprezintă o ediție îngrijită de Șerban Ciuculescu, publicat în 1938 la București, Fundația pentru lit. și artă „Regele Carol II”.

Prezintă interes ediția din 1938 a volumului *Opere : Vol.5: Articole politice și cronici dramatice* îngrijit de Șerban Ciuculescu publicat la București de Fundația pentru lit. și artă „Regele Carol II”.

Următorul volum de valoare este *Titircă, Sotirescu & Cia: comedie în 3 acte*, reprezintă o ediție bibliofilă alcătuită de Simona Ciuculescu din *Colecția manuscriptum*, publicată la Editura Muzeul Literaturii Române, la București în 2002. Este a șaptesprezecea din noua serie a *Colecției Manuscriptum*, s-a tipărit într-o singură ediție originală de 1000 de exemplare, din care 200 exemplare pe hârtie verge, numerotate de la 1 la 200, pentru iubitorii de literatură și colecționarii de lucruri rare.

Culegerea *Teatru* reprezintă o ediție festivă tipărită cu prilejul sărbătoririi centenarului nașterii lui I. L. Caragiale, ilustrații de Corneliu Baba, publicată la București la Editura de Stat pentru Lit. și artă în 1952. Menită să sublinieze însemnătatea operei și creației marelui scriitor I. L. Caragiale.

Volumul *Ion Luca Caragiale. Omul și opera în imagini*, publicat în 1953 la București, Editura de Stat pentru literatură și artă, cu prezentare grafică de O. Adler și S. Sergiu, reconstitue în imagini și fotografii etapele vieții marelui scriitor și principalele trăsături ce-i caracterizează opera. Prin fotografii, reproduceri după ziarele vremii, sunt ilustrate momentele cele mai însemnate ale desăvârșirii scriitorului, apoi perioadele marilor sale creații, în legătură cu condițiile istorice ale epocii. Volumele sunt localizate în colecția *Carte rară* a BȘ USARB.

Mai menționăm ediția reeditată în 1950 la București, Editura de Stat *Opere : în 3 vol.*

O ediție mai recentă a acestei lucrări sunt *Opere : în 4 volume*, publicat la Editura Univers enciclopedic, București în 2000. Lucrarea este îngrijită și cronologie de Stancu Ilin, Nicolae Bârna, Constantin Hârlav cu prefață de Eugen Simion.

I. L. Caragiale a scris patru comedii și o dramă: *O noapte furtunoasă* (1879), *Conu Leonid față cu reacțiunea* 1879, *O scrisoare pierdută* (1884), *D-ale Carnavalului* (1885), *Năpasta* (1890) și a publicat în timpul vieții volumele : *Păcat*, *O făclie de Paște*, *Om cu noroc*, *Trei nuvele* (1892), *Note și schițe* (1892), *Schițe ușoare* (1896), *Schițe* (1897), precum și *Notițe și fragmente literare* (1897), *Momente* (1901), *Opere*

complete - 3vol. (1908) și *Schițe nouă* (1910).

Utilizatorii Bibliotecii Științifice USARB au acces la toată creația dramaturgului I. L. Caragiale. Comediile și *O scrisoare pierdută* sunt editate la diverse edituri precum: Editura de Stat pentru Literatură și artă, Editura Litera, Albatros, Minerva, Editura Porto-Franco între anii 1955 – 2003.

Volumele de nuvele, nuvele și povestiri, teatru scrise de Ion Luca Caragiale regăsite în colecțiile BȘ USARB reprezintă ediții din anii 2006-2008, publicate la editurile Grama, ART, Cartier.

Momentele și Schițele caragialiene constituie o prelungire a teatrului, în colecția Bibliotecii Științifice USARB există un număr vast de *Momente și Schițe* de la diverse edituri cunoscute și mai puțin cunoscute, cu ani de apariție diferiți. Printre volumele mai noi fiind „*Momente și schițe*” de la Editura Andreas Prinț, București 2008 și „*Momente și schițe*” publicat de Editura Ere Press, București 2009, ediție îngrijită de Ana Maria Chivu. Acest volum face parte din colecția *Cartea de acasă*, Colecție unică de literatură română originală și completă.

Caragiale a fost și unul dintre cei mai solicitați ziariști ai vremii sale. El a oferit publicului exact ceea ce aștepta: lucruri simple, ușor digerabile și amuzante. Cucerirea publicului e obiectivul principal al jurnalisticii sale. Caragiale este un scriitor care „Tinde să aducă societatea românească la cunoaștere de sine și la o conștiință morală” (Al. Paleologul).

„Caragiale e un derivat al geniului locului. Această experiență profundă, existențială, a mediului și formelor de cultură națională, face din Caragiale, asemeni cu Creangă, un creator de folclor, în sensul revelării unei lumi, a unei atmosfere, a unui stil... Caragiale este un scriitor la fel de actual și de viu ca și acum aproape un secol, când își configura personalitatea. Caragiale nu este doar un nume mare al literaturii românești, este un geniu constitutiv a ceea ce am putea numi un suflet național” (Al. George, Caragiale). „Creația lui I. L. Caragiale a șocat în vremea ei și din cauză că aducea ceva deosebit. În timp ce operele lui Eminescu, Creangă, Slavici își au filonul inspirației în mediul rural, cea a lui Caragiale prezintă o lume de dată recentă - lumea orașelor, adaptată, deși superficial, rapid la această formă de existență. Caragiale poate fi considerat primul mare scriitor al mediului citadin românesc.” (Ion Nistor).

Utilizatorul bălțean are acces la opera lui Caragiale atât în format tradițional, cât și în format electronic. Astfel documentele electronice cuprind tabele cronologice, texte literare și aprecieri critice.

În Republica Moldova prima piesă caragialeană a fost jucată în 1952 - *O scrisoare pierdută*, pusă în scenă de Eugeniu Ureche, iar anul 2002 a fost declarat de UNESCO *Anul Caragiale*.

I. L. Caragiale este un scriitor realist, care a creat în literatura noastră limbajul dramaturgic, ridicând teatrul românesc la nivel european, fiind un observator profund al realităților sociale autohtone, un creator al unor memorabile tipuri și scene umane. A folosit în multe dintre scrierile sale parodia, pentru a critica formele literare învechite. A înțeles principiile de funcționare a unui text literar

modern, a conciliat un teatru profund prin semnificații cu un public dornic de imagini cât mai colorate, a militat pentru colaborarea formelor perifice cu cele centrale ale umei culturi.

Să urmăim frumosul îndemn al marelui dramaturg român I. L. Caragiale: „Vrei să cunoști lumea? Privește-o de aproape. Vrei să-ți placă? Privește-o de departe.”

Referințe bibliografice:

1. CARAGIALE, Ion Luca. *Momente. Schițe*. București: Editura CNI, [200-?]. 304 p. ISBN 973-570-235-5.
2. CARAGIALE, Ion Luca. *Opere : Teatru*. București: Ed. Fundației Culturale Române, 1997. 437 p. ISBN 973-577-072-5.
3. CARAGIALE, Ion Luca. *Nuvele*. București: Ed. 100+1 Gramar, 2002. 271 p. ISBN 973-591-354-2.
4. CAZIMIR, Ștefan. *Caragiale : Universul comic*. București: Ed. pentru lit., 1967. 266 p.
5. *Scriitori români notorii : Viața. Activitatea. Opera*. Ch.: Epigraf, 2007. 207 p. ISBN 978-9975-924-01-6.
6. TRANDAFIR, Constantin. Caragiale față cu „Marele joc al lumii”. In: *Familia*. 2002, nr. 3, pp. 29-36. ISSN 1220-3149.